

سنگهای ادراری که بیشتر مردم آنها را تحت عنوان سنگ کلیه می شناسند، می توانند در 4 قسمت از سیستم ادراری قرار گیرند: کلیه، حالب، مثانه و مجرای ادرار. سنگهای مثانه بیشتر سنگهایی هستند که از کلیه آمده و وارد مثانه شده و بنا به عللی دفع نمی شوند. سنگ اگر به اندازه ای کوچک باشد که بتواند خود را از کلیه به مثانه برساند، معمولاً دفع می شود و این در خانمها راحتتر است. بنابراین شیوع سنگ مثانه در خانمها کمتر می باشد. گاهی سنگ در داخل مثانه تشکیل می شود و علت آن معمولاً وجود مانعی بر سر راه خروج ادرار و یا وجود جسم خارجی در داخل مثانه است.

مهمترین علل سنگ مثانه به قرار زیر می باشند:

- بزرگی پروستات در مردان، پروستات بزرگ شده مانع دفع کامل ادرار شده و رسوبات ادراری در مثانه جمع شده و سبب تشکیل سنگ می شوند.
- دیورتیکول مثان: دیورتیکول عبارت از ایجاد یک کیسه در جدار مثانه (شکل 1) و چون ادرار داخل این کیسه باقی می ماند، سبب تشکیل سنگ در داخل آن می شود.
- مثانه عصبی که اکثراً بعلت ضایعات نخاعی ایجاد می شود.
- عفونت ادراری که فرد را مستعد ابتلا به سنگ مثانه می کند.
- هر نوع جسم خارجی در داخل مثانه: هر نوع جسم خارجی در داخل مثانه قرار گیرد در دور آن رسوبات جمع شده و سرعت سنگ تشکیل می دهد. در تمامی اعمال جراحی مثانه از نخهای بخیه قابل جذب استفاده می شود. بعلت مجاورت مثانه با رحم، در اعمال جراحی رحم اگر نخ غیر قابل جذب از مثانه عبور کند، سرعت سبب تشکیل سنگ می شود و یک از علل سنگ مثانه در خانمها همین است. گاهی هم دختران و هم پسران اجسام خارجی را از راه مجرای ادرار وارد مثانه می کنند که دور آن سنگ تشکیل می شود (شکل ۲ و ۳).
- افرادی که به مدت طولانی دارای سوند مثانه هستند، میزان ایجاد سنگ مثانه در آنها خیلی زیاد است.

علائم سنگ مثانه به قرار زیر هستند:

- درد و فشار در شکم
- ادرار تیره رنگ
- وجود خون در ادرار
- مشکل در دفع ادرار، چون سنگ وارد گردن مثانه شده و جلوی تخلیه مثانه را می گیرد.
- تکرر ادرار
- احساس فوریت در ادرار کردن
- بیمار ممکن است فقط در وضعیتهای خاصی بتواند مثانه خود را خالی کند، مثلاً ایستادن.
- قطع جریان ادرار
- درد و سوزش در آلت تناسلی
- عفونت ادراری که ممکن است سبب تب و لرز و درد پهلوها شود.

تشخیص سنگ مثانه

- سونوگرافی: سنگهای ادراری به دو دسته تقسیم می شوند، سنگهای حاجب اشعه که با اشعه ایکس دیده می شوند، و سنگهای غیر حاجب که با سونوگرافی دیده می شوند.
- سیستوسکوپی: بهترین راه تشخیص سنگ ادراری سیستوسکوپی است (شکل ۴).
- درمان سنگ مثانه: برای درمان سنگ مثانه راههای گوناگونی وجود دارد. در درمان سنگ مثانه باید به دو نکته توجه کرد: ۱. اگر سنگ مثانه تشخیص داده شد باید هر چه زودتر درمان شود چون اگر این سنگ وارد مجرای ادرار شود و در آنجا گیر کند، مشکل پیچیده تر می شود (شکل ۵). ۲. باید علت ایجاد سنگ هم برطرف شود. مثلاً اگر در مردی علت سنگ مثانه بزرگی پروستات است، باید پروستات وی نیز حتماً عمل شود و یا اگر در خانمی نخ غیر قابل جذب در مثانه وجود دارد، ضمن در آوردن سنگ مثانه باید نخ را هم در آورد.

راههای درمان سنگ مثانه به قرار زیر هستند:

- شکستن مکانیکی: اگر اندازه سنگ کمتر از ۲ سانتی متر باشد و جنس آن نیز به مقدار کافی نرم باشد، با یک وسیله مکانیکی می توان سنگ را در داخل مثانه خرد و قطعات آنرا خارج کرد.
- سنگ شکنی با وسایل غیر مکانیکی
- عمل جراحی باز: گاهی اندازه سنگ مثانه خیلی بزرگ است (شکل ۶ و ۷) و یا اینکه تعداد بیشمار در داخل مثانه سنگ وجود دارد (شکل ۸)، در این موارد برای خارج ساختن سنگ نیاز به عمل جراحی است.

اقدامات پیشگیری کننده از تشکیل سنگ مثانه:

- مصرف روزانه ۸-۶ لیوان آب
- بررسی متابولیک و درمان اختلالات احتمالی، مثلاً بعضی بیماران کلسیم بیش از حد از طریق ادرار دفع می کنند
- بر طرف ساختن عامل اصلی تشکیل سنگ مثانه مثل بزرگی پروستات
- تجویز بعضی داروها که از تشکیل سنگ جلوگیری می کنند
- درمان عفونت ادراری